

Bynære landskaber i Viborg Kommune

Metodebeskrivelse og evaluering af oplevelsesværdikortlægning og landskabskarakterkortlægning ved Viborg og Møldrup

Hovedpointer:

- Oplevelsesværdikortlægning og landskabskaraktermetoden kan med fordel supplere hinanden
- Oplevelsesværdikortlægning kræver indgående GIS-kendskab og store mængder data, som er tidskrævende at indhente
- I et komplekst landskab, kan landskabskaraktermetoden vanskeligt udføres i en "light-version", når der arbejdes på lokalt niveau

Indholdsfortegnelse

1	Baggrund	3
2	Notatets formål	4
3	Fremgangsmåde	4
4	Erfaringer med oplevelsesværdikortlægningen	5
4.1	Generelt	5
4.2	Kortlægning af forstyrrelser	6
4.3	Urørte og eventyrlige skovmiljøer samt skovfølelse	7
4.4	Udsigt og åbent landbrugslandskab	7
4.5	Naturrigdom og landskabsformer	8
4.6	Kulturhistorie	8
4.7	Aktivitet og udfordring samt service og samvær	9
4.8	Potentiale for nærrekreation	9
5	Erfaringer med landskabskaraktermetoden	9
5.1	Generelt	9
5.2	Skove og byer indgår ikke i metoden	10
5.3	Sårbarhed	11
5.4	Light-version af metoden	12
6	Koblingen af de to metoder	13
7	Afrunding	14

Kortbilag

Udvalgte kort fra resultatet af oplevelsesværdikortlægningen og landskabskaraktermetoden:

Kortbilag A: Oplevelsesklasse 1. Urørte og eventyrlige skovmiljøer – basiskort

Kortbilag B: Oplevelsesklasse 1. Urørte og eventyrlige skovmiljøer - aggregeret

Kortbilag C: Oplevelsesklasse 2. Skovfølelse – aggregeret

Kortbilag D: Afstand til grønne områder

Kortbilag E: Afgrænsning af karakterområder i projektområdet omkring Viborg

Nærværende notat er skrevet i samarbejde mellem COWI (ved biolog Margit Bloch-Petersen) og Viborg Kommune (ved landskabsarkitekt Birgitte Strunge, Miljøforvaltningen).

September 2008.

1 Baggrund

Viborg Kommune arbejder i samarbejde med COWI AS på et Plan09-projekt, der handler om de bynære landskaber. Projektets hovedformål er at udvikle en metode til at planlægge for de bynære områder og inddrager de to kortlægnings- og analysemetoder, ”oplevelsesværdikortlægning”¹ og ”landskabskaraktermetoden”².

Den del af Plan09-projektet, der omfatter oplevelseskortlægningen og landskabskaraktermetoden, er udarbejdet i samarbejde mellem en medarbejder fra COWI og en medarbejder fra Viborg Kommune. Det er denne del af projektet, som evalueres her. Praktisk foregik første del af arbejdet på Miljøforvaltningen i Viborg, hvor vi mødtes i 3 perioder af en uges varighed. Det afsluttende skriftlige arbejde foregik hver for sig med kontakt per telefon og via E-mail. De to analysearbejdere har løbende mødtes med hele projektgruppen for at diskutere de udarbejdede resultater bestående af kort og beskrivelser.

I projektet arbejdes med to konkrete områder henholdsvis omkring Viborg by og Møldrup by. Projektafgrænsningen blev fastlagt tidligt i projektforløbet på et møde i projektgruppen. Grænserne omkring Viborg blev fastsat i en afstand på 3-8 km fra bygrænsen bl.a. afhængig af landskabelige og bymæssige forhold. Omkring Møldrup blev grænsen fastsat som en cirkel omkring byen med en radius på 2 km.

De anvendte analysemetoder sigter mod anvendelse på regionalt og kommunalt niveau, hvor dette projekt opererer på mere lokalt niveau. Dette har haft betydning for tilgangen til brugen af metoderne, hvilket beskrives nærmere i det følgende.

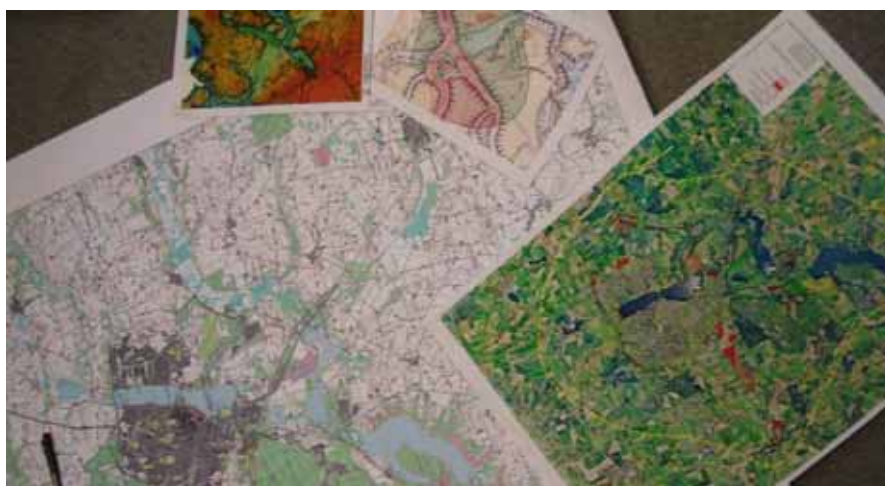

Foto. Undervejs i processen - der arbejdes med kort og luftfotos...

¹ ”Oplevelsesværdier og det grønne håndtryk. En metode til kortlægning og udvikling af friluftoplevelser i Hovedstadsregionen” af Ole Hjorth Caspersen og Anton Stahl Olafsson. Center for Skov, Landskab og Planlægning, KVL. By- og Landskabsplanserien nr. 27-2006.

² ”Vejledning om landskabet i kommuneplanlægningen”. Miljøministeriet 2007. Kan findes på By- og landskabsstyrelsens hjemmeside, www.blst.dk

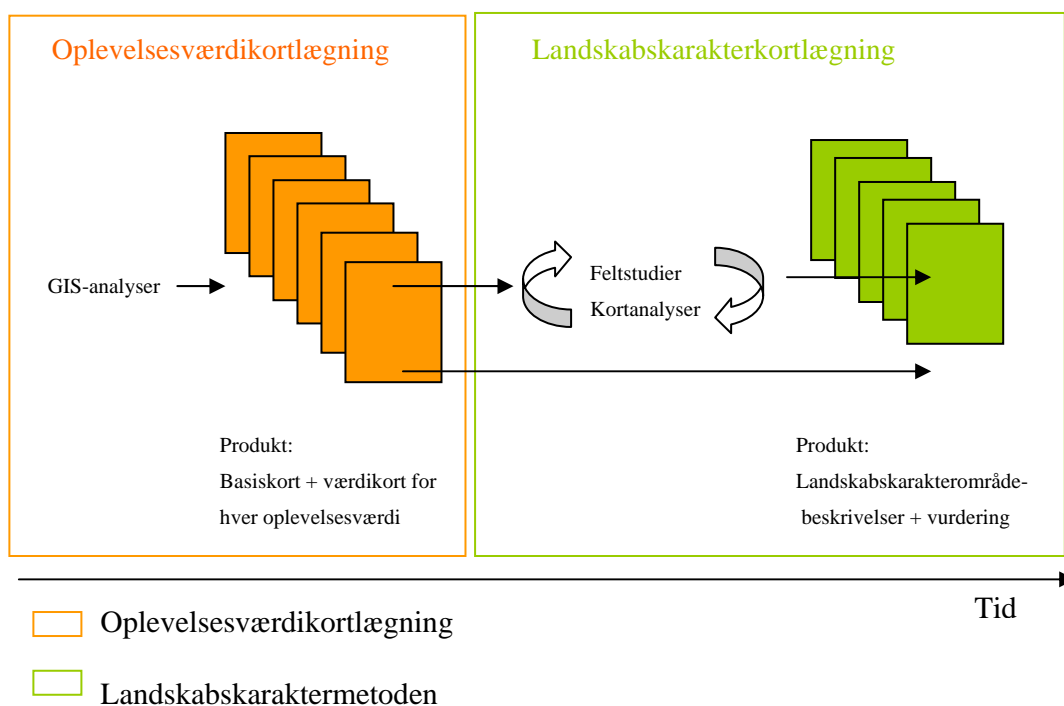
2 Notatets formål

Formålet med dette notat er at beskrive dels hvordan henholdsvis oplevelsesværdikortlægning og landskabskaraktermetoden har indgået i Plan09-projektet, dels de erfaringer, der er gjort i processen.

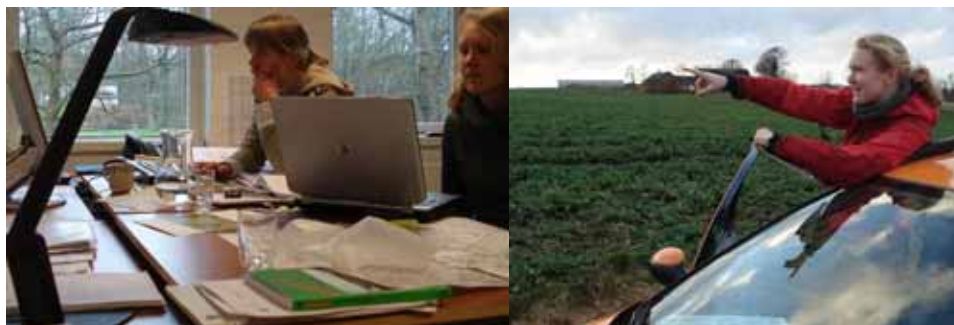
Ved notatets udarbejdelse er projektet ikke afsluttet. Notatet er derfor alene skrevet på baggrund af erfaringerne med at anvende og kombinere de to metoder i projektets første fase. Vi forventer, at notatet følges op med beskrivelser af flere erfaringer, når selve planlægningsfasen er tilendebragt.

3 Fremgangsmåde

Tidligt i processen besluttede vi at udarbejde oplevelsesværdikortlægningen først og derefter landskabskarakterkortlægningen. Begrundelsen var primært, at kortlægningen af oplevelsesværdier er baseret på GIS-analyser af elektroniske data, og at det ville være en fordel at inddrage denne kortlægning i landskabskarakterkortlægningen, som foregår i kombination af kortanalyser og feltarbejde. Vores tese var bl.a., at vi under feltarbejdet ville kunne spare tid, idet oplevelsesværdikortlægningen gav os et godt overblik over de forskellige oplevelseselementer i de bynære landskaber, hvoraf flere indgår i landskabskaraktermetoden. Figur 1 viser hvordan de to metoder, oplevelsesværdikortlægning og landskabskaraktermetoden, er kombineret i projektet.

Figur 1. Diagram, der viser hvordan de to metoder, oplevelsesværdikortlægning og landskabskaraktermetoden, er kombineret i projektet.

Fotos. Der arbejdes først med beskrivelser og analyser ved skrivebordet. Derefter var vi i felten...

4 Erfaringer med oplevelsesværdikortlægningen

4.1 Generelt

I metoden til oplevelsesværdikortlægningen indgår 7 forskellige klasser af oplevelser. I projektet er metoden fulgt stringent på det punkt, og kortlægningen er udført for alle 7 klasser.

Det var forbundet med en del praktiske hindringer at fremskaffe de nødvendige data til GIS-analyserne. Der var behov for mange forskellige data, og en del af dem havde kommunen og data kunne således anvendes direkte, mens andre skulle skaffes fra enten andre myndigheder eller øvrige aktører. Nogle data fandtes kun på analog form i brochurer og lignende, og skulle digitaliseres, inden de kunne indgå i analyserne. Dette betød, at denne del af kortlægningen var mere tidskrævende end forventet. Som generel evaluering til oplevelsesværdikortlægningen kan opsummeres:

- Indsamling af data til oplevelsesværdikortlægningen er uhyre tidskrævende og vanskelig. For at lette arbejdet med metoden, ville det være en stor fordel, hvis alle nødvendige data lå samlet ét centralt sted på internettet.
- For at kunne gennemføre kortlægningen, er det nødvendigt at råde over en person med erfaring i GIS-analyser og fremstilling af GIS-data på kort.
- Metoden var i høj grad anvendelig i projektet, men pga. den oprindelige metodes skala, der opererer på regionalt niveau, har vi måttet ændre bredden af bufferne, så de er tilpasset lokalt niveau.
- Kortlægningen af oplevelsesværdierne viser et øjebliksbillede af hvordan udbredelsen af dem er nu. Den kan med fordel opdateres løbende og anvendes som fremtidigt redskab i planlægningen.

Et af formålene med projektet er at afprøve en metodetilgang, som er ”almen” og at erfaringerne skal være anvendelige i andre kommuner. Det stiller krav til vores dokumentation af metodevalg og resultater. I projektet arbejder vi på lokal skala og det har vist sig vanskeligt at skaffe data i den nødvendige detaljeringsgrad. For eksempel data for private skove.

Metoden dur ikke til kommunalt niveau, hvis den kræver for mange eksperter eller bliver for omfattende og tidskrævende. Derfor ser vi det som helt centralt, at metoden skal være relativt overskuelig og nem at gå til. Som metoden ser ud nu, kan der være en risiko for, at brugerne af og til må gå på kompromis med det faglige indhold, da indsamlingen eller beregningen af data ville koste for meget tid eller måske mangler fagkompetencen helt. Et eksempel herpå kunne være støjberegningerne, som kræver eksakte data og beregningsmetoder. En gisning af støjzonerne, vil kunne give et billede af støjudbredelsen, men vil være at gå på kompromis med fagligheden i metoden og vil forplante sig i udbredelsen af eksempelvis oplevelsesværdiklasse 1: Urørte og eventyrlige skovmiljøer.

4.2 Kortlægning af forstyrrelser

Vi har foretaget støjberegninger til kortlægning af støj i støjzoner omkring veje og jernbaner. For at kortlægge støjen kræves indsamling af en række data f.eks. typen af vejbelægning, antal køretøjer eller tog per døgn, terræn, kørehastighed, togtype og længden på toget mv. Som beskrevet i Caspersen og Olafsson (2006) har de brugt støjgrænser på 55dB og 45dB.

Til beregning af støj fra veje er der kommet en ny vejledning fra Miljøstyrelsen som hedder Støj fra Veje, Vejledning nr. 4, fra 2007. Kommunerne er forpligtet til at bruge denne nye vejledning inkl. de nye støjgrænser dvs. L_{den} på 58dB og 48dB. Pga. begrænset tid har vi i dette projekt brugt den ældre fællesnordiske model RTN96 til beregning af udbredelsen af støjzonerne omkring de større veje i og omkring Viborg By og Mølstrup. Beregninger har vist, at ved sammenligning af de to beregningsmetoder, den nye og den gamle, er der kun mindre forskelle i, hvornår der sker en overskridelse af vejledningens krav. Trafikdata er fra Vejdirektoratets hjemmeside og støjzonerne omkring de enkelte veje kan ses på kortbilag A.

En generel anbefaling er, at kommunerne benytter den nye model Nord2000 og ikke RTN96. Den nye model er dog kompliceret og kræver detaljerede baggrundsdata om trafik og terrænforhold mv. Indgående viden omkring støjberegninger er nødvendig for at bruge modellen korrekt og foretage disse beregninger.

Støjzonerne for jernbanestøj er beregnet på baggrund af data fra Banedanmark, med udgangspunkt i angivelsen i vejledningen fra Miljøstyrelsen nr. 1/1997, Støj og vibrationer fra jernbaner. Togmængder er baseret på dagens tal i 2008. De beregnede støjzoner omkring jernbaner kan ses på kortbilag A.

Omkring højspændingsledninger og bebyggelse har vi benyttet samme bufferzone som angivet i metodebeskrivelsen for oplevelsesværdimetoden på henholdsvis 75 m og 250 m.

For at undgå hurtig forældelse af resultaterne, har vi brugt kommuneplanrammen til at vise fremtidige ændringer, bl.a. fremtidig by, og anvendt dette i beregningen og kortfremstillingen.

4.3 Urørte og eventyrlige skovmiljøer samt skovfølelse

Beskrivelsen her gælder de to første oplevelsesværdiklasser. Ifølge metodebeskrivelsen skal der fremskaffes data for hver enkelt skov, der skelner mellem løv- og nåleskov, samt skelner mellem ældre skov og nyere skov med relativ kort omdriftstid. Dette var muligt for de statsejede og kommunale skove, men ikke for alle de private skove. Da vi i dette projekt opererer på lokal skala, bør alle større skove indgå i kortlægningen, herunder også de private.

Da vi inden for tidsrammen ikke kunne få data for samtlige af de private skove, forenkede vi metoden og analyserede luftfotos på et overordnet niveau for at vurdere de private skoves rekreative værdi. Dette ved bl.a. at kigge på andelen af nåletræsplantage kontra ældre løvskov og koble denne viden med lokal viden.

Den anvendte metode er ikke veldokumenteret, men er en videreudvikling, som er baseret på luftfotoanalyse og lokalkendskab. Vi opnåede en fremgangsmåde, der var tidsbesparende og som bevirkede, at vi fik private skove med ud fra en subjektiv luftfotoanalyse. Der er dog en fare ved at ændre metoden til at være så lokal, at resultatet ikke er dokumenteret og ikke sammenligneligt med andre kortlægninger. Resultatet af kortlægningen af oplevelsesværdiklasse 1 og 2, hhv. Urørte og eventyrlige skovmiljøer samt Skovfølelse, ses hhv. på kortbilag B og C.

I metodebeskrivelsen til kortlægning af skovfølelse indgår kun sammenhængende skove på over 4 ha, hvor de yderste 50 m er undtaget. I dette projekt ændrede vi størrelseskriteriet fra 4 ha til 2 ha, idet bynære skove på 2 ha kan have stor rekreativ værdi og bør derfor indgå i kortlægningen. Desuden ændrede vi bufferen på skovkanten fra 50 til 25 m, idet skovfølelse på lokalt niveau allerede kan opstå, når man er nået 25 m ind i skoven.

Foto. Inde i den gamle egeskov ved Hald Ege.

4.4 Udsigt og åbent landbrugslandskab

I projektfasen diskuterede vi, om vi kunne bruge denne klasse af metoden på så lokal en skala, som i dette projekt. En buffer på 250 m om større søer virker

umiddelbart grov i denne skala. Blot fordi man er 250 m fra en sø, behøver man hverken have udsigt til søen, adgang til søen eller bevidsthed om at man er nær søen; for eksempel søerne i Viborg by. Omvendt kan det have stor værdi at være bevidst om nærheden til en sø, på trods af, at man ikke har udsigt til den.

Vi besluttede, at holde os til en bufferzone på 150 meter. Argumentet for beslutningen er, at en stor del af de sønære omgivelser i projektområdet ved Viborg enten er skov, tæt bebyggelse eller ligger i kuperet terræn. Det betyder, at helt op til 250 meter fra søen er der kun få steder med stor værdi som ”udsigt og åbent landbrugsland”.

I udpegningen af bufferzonen omkring bakketoppe i det åbne landskab ændrede vi afstanden fra 250 m til 150 m, idet vi opererer på mere lokalt niveau. I Mølstrup er der ingen bakketoppe, hvorfor gravhøje er medtaget som lokale udsigtspunkter.

4.5 Naturrigdom og landskabsformer

I udpegningen af markante landskabsformer har vi ikke brugt et udtræk fra DJF, som beskrevet i metodevejledningen, men derimod har en geolog fra Viborg Kommune udpeget og afgrænset disse.

4.6 Kulturhistorie

Det var os ikke muligt at finde kort over driftsformer herunder stævningsskov og græsningsskov, hvorfor dette ikke er med i projektet.

For at gå fra regionalt til kommunalt/lokalt niveau er bufferen omkring diger og fortidsminder ændret i projektet fra hhv. 100 m til 30 m og 250 m til 100 m. De 100 m passer også med naturbeskyttelseslovens beskyttelseslinjer omkring fortidsminder.

Foto. Gravhøj sydvest for Viborg.

4.7 Aktivitet og udfordring samt service og samvær

Disse to klasser, oplevelsesværdiklasse 6 og 7, kræver meget digitaliseringsarbejde og tidsmæssigt havde vi i projektprocessen ikke mulighed for at gå i dybden med alle kategorier. Under Aktivitet og udfordring ændrede vi bufferen fra 100 m til 50 m omkring stiforløb pga. skalaforholdene. Vi valgte dog at beholde den 100 m bufferzone omkring faciliteter såsom sheltere mv. Under service og samvær ændrede vi bufferen på 250 m omkring punktfaciliteter til 150 m af samme årsag.

4.8 Potentiale for nærrekreation

Som en udvidelse af og supplement til metoden lavede vi et kort over afstanden til grønne (og blå, idet søer indgår) områder til rekreativ anvendelse. Se kortbilag D. Vi definerede grønne områder, stort set som det gøres i metodevejledningen, dog uden kirkegårde, men med skove på ned til 2 ha, med sportspladser, golfbaner, badestrande, søer på over 6 ha og øvrige rekreative områder. Om de grønne områder, lagde vi buffere på 300, 500 og 700 meter. Alle beboere, der bor uden for den yderste buffer, har således længere end 700 m til grøn nærrekreation.

Studier har vist, at hvis der er længere end 500 m til et grønt område, så udgør det en barriere for at besøge et sådan område i dagligdagen. Andre studier er kommet frem til, at ophold i grønne områder har en afstressende og helbredende effekt. Ikke mindst for byboere. Grønne områder i nærhed til beboelse har dermed indflydelse på beboernes sundhed, men også bosætningslyst. I de bynære landskaber, hvor der er lang afstand til grønne områder, kan man planlægge for en øgning af nærrekreative grønne og blå områder. Det kan bl.a. være nypantning af skov, genopretning af en sø med en sti omkring eller åbne op for besøgende på afgræssede arealer.

5 Erfaringer med landskabskaraktermetoden

5.1 Generelt

I projektet er kun udarbejdet de to første faser af landskabskaraktermetoden, kortlægning og vurdering. Dvs. at der er udarbejdet et kort over de naturgeografiske regioner og et kort over de afgrænsede landskabskarakterområder. Herudover er der udarbejdet kort over landskabets styrke, sårbarhed, tilstand og særlige oplevelsesværdier samt en beskrivelse af de enkelte landskabskarakterområder mht. kortlægnings- og vurderingsresultater. Af hensyn til prioritering af ressourcer er tredje og fjerde fase, strategi og implementering, ikke medtaget i projektet. Den udarbejdede landskabskarakterkortlægning og -vurdering indgår som oplevelsesværdikortlægningen i projektets planlægningsfase og bliver på den måde del af grundlaget for målsætningen/planlægningen af de bynære områder.

Omgivelserne omkring Viborg er meget komplekse mht. dannelse og landskabskarakterer. Blandt andet pga. byens størrelse og beskaffenhed, er de bynære landskaber afgrænset op til ca. 8 km ud fra centrum. I Møldrup derimod,

der er en lille by sammenlignet med Viborg, er landskabet meget homogent og vi er nede på ganske lokalt niveau. I begge tilfælde er metoden særdeles anvendelig på den aktuelle skala.

Da vi udførte oplevelsesværdikortlægningen omkring Viborg og Møldrup holder basiskortene og værdikortene sig indenfor projektområdegrænsen. Som det ses på kortbilag E, et kort der viser afgrænsningen af landskabskarakterområderne, går landskabskarakterområderne i den sydlige del ud over projektområdegrænsen, og i den nordvestlige del er projektområdegrænsen indskrænket og ligger længere mod syd. Grunden hertil er, at man i landskabskaraktermetoden afgrænser landskaberne efter deres karakter. Hvis karakteren stopper, så afsluttes karakterområdet. Da det kun er de bynære landskaber vi har kortlagt i dette projekt og ikke hele kommunen, har vi valgt at det nordvestlige hjørne ikke analyseres, da det landskabsmæssigt orienterer sig mere mod nord end ind mod Viborg by. Landskabskarakterområde II, III og IV har herudover ikke en endelig afgrænsning ud i omgivelserne, idet landskabskarakteren fortsætter udenfor projektområdegrænsen. Dette kan kaldes en åben grænse.

Foto. Viser det komplekse landskab med Hald Sø. I midten af billedet anes Hald Hovedgård.

5.2 Skove og byer indgår ikke i metoden

I landskabskaraktermetoden indgår der ikke analyse af hverken by eller skov. I de bynære landskaber omkring Viborg by fylder by og skov rigtig meget og er dermed en stor del af karakteren i de bynære landskaber. Hermed ville metoden ikke analysere andet end randen af en stor del af den arealanvendelse, som vi ser i projektområdet. Når metoden anvendes på en relativ lille skala, som i dette projekt, er det nødvendigt også at inddrage selve skovene i analysen. Bl.a. hvad det er for en type skov, hvilke oplevelsesmæssige muligheder der findes i skoven og hvilke aktiviteter der er mulighed for. Vi har derfor inddraget skoven i analysen, dog ikke på et ligeså højt analyseniveau, som de mere åbne landskaber.

Metoden omfatter som nævnt ej heller en analyse af selve byerne. Vi har i dette projekt ikke analyseret byens parker og andre grønne områder centralt i byen, ud over Sønder- og Nørresø, men derimod set på funktionssammenhænge og nærheden til det grønne og åbne bynære landskab. I et projekt som dette bør

man overveje, at inddrage de vigtigste grønne sammenhænge i byerne på et mere detaljeret niveau.

I og med at Viborg by spiller så stor en rolle i landskaberne omkring, er byen sammen med de store veje, jernbanen, Rindsholm, Bruunshåb, Birgitte-lyst og flyvepladsen samt plantagerne i nord, vurderet som karakteristiske for landskabskarakteren i landskabskarakterområde I (jf. kortbilag E).

5.3 Sårbarhed

Omkring sårbarhed gjorde vi nyttige erfaringer, som vi dog ikke nåede at realisere. I projektet er sårbarhed således ikke opdelt i forskellige typer, som vi foreslår som en god idé til nuancering af metoden og kvalificering af dens egnethed som planlægningsgrundlag.

I metodevejledningen opererer forfatterne med én type sårbarhed. I dette projekt med de bynære landskaber ville det være nyttigt, at kunne opdele sårbarheden i flere klasser som f.eks. meget sårbar og noget sårbar. Man kan selvfølgelig spørge, om vi så ikke udvander begrebet. Men når der, som i dette projekt, er fokus på, at landskabskarakterkortlægningen og -vurderingen skal danne en del af grundlaget for planlægning af multifunktionelle landskaber på en relativ lokal skala, bliver det vanskeligt at gøre vurderingen af områdernes sårbarhed tilstrækkelig detaljeret med kun én grad af sårbarhed. Dels er det ikke afgjort hvilke ”trusler” og forandringer, der kan ske fremover, dels er det jo netop meningen, at landskabsanalyserne skal udgøre en del af grundlaget for også at vurdere grønne tiltag. En risiko er, at alt det der ikke er udpeget som sårbart, ikke anses som sårbart i planlægningsfasen. Det vil ofte være andre personer, der planlægger for de bynære landskaber, end dem, der har lavet analysen. Det er derfor essentielt, at sårbarhedsanalysen nuanceres samt suppleres med viden om andre temaers sårbarhed, eksempelvis grundvand, i planlægningsfasen. Ved at opdele sårbarhedsvurderingen i to kategorier, kan man differentiere sårbarhed og dermed få flere sårbare områder med. De områder man skal holde sig væk fra, når man planlægger for eksempelvis ny by, og de områder, hvor udvikling er mulig, hvis det indpasses og der tages forskellige forholdsregler. Det ideelle er, hvis sårbarhedsvurderingerne bruges og nuanceres som en løbende proces i takt med planlægningsfasen.

Foto fra projektområdet ved Mølstrup

Ved Mølstrup er der tale om et landbrugslandskab, der fremstår i god/middel tilstand, og derfor skal vedligeholdes, fordi det er karakteristisk for karakteren. I området er der to grønne erosionsdale, som efter metoden er vurderet som værende kontrasterende pga. den landskabelige kontrast de er til den intensive landbrugsflade. På trods af, at vi ved brug af metoden, hvad angår strategiske mål, kommer frem til, at landbrugslandskabet skal vedligeholdes og erosionsdalene skal undergå en konkret vurdering, er der ikke tale om et område, hvor der på landbrugsfladen ikke bør ske byudvikling eller en styrkelse af de få grønne områder omkring byen, eller hvor erosionsdalene skal ændres. Erosionsdalene er sårbare overfor byudvikling, hvorimod den landbrugsflade, der ifølge metoden skal vedligeholdes, egner sig godt til byudvikling flere steder.

5.4 Light-version af metoden

For at effektivisere projektarbejdet var det planen, at udvikle og anvende en light-version af delementer i metoden. Dette viste sig kun muligt i det små, idet de bynære landskaber omkring Viborg by er meget komplekse hvad angår dannelseshistorie, terræn og landskabselementer og derfor krævede en mere nærgående analyse på disse felter. En vigtig årsag til, at en screening af Viborgs bynære landskaber ikke var nok var derfor, at vi i projektet opererer på lokalt niveau i et meget komplekst landskab. Dette bevirker, at vi er nødt til at analysere landskabet visuelt og ikke kun screene værdierne fra skrivebordet, hvis det skal være anvendeligt i bl.a. planlægning af fremtidig byudvikling. Projektområdet ved Mølstrup derimod rummer et forholdsvist lille areal og er relativt homogent; derfor gav det ikke mening at udelukke dele af området for at spare tid. I stedet blev analysen udført næsten som en screening med feltarbejde, da der ved Mølstrup ikke er så mange landskabselementer at analysere. Analysen omkring Mølstrup blev derfor ikke så dybdegående og tidskrævende, som ved Viborg.

Ved at benytte en light-version af metoden på lokalt niveau, er dokumentationen sværere og det er sværere at gøre efter og dermed sammenligne kommuner imellem. En light version af metoden er koblet meget op på den enkeltes viden om metoden og landskabet og egner sig bedre til analyser på kommunalt og regionalt niveau end som i dette projekt, på lokalt niveau.

På baggrund af ovenstående betragtninger, valgte vi at køre de første to faser af metoden igennem, hvilket vi gjorde så effektivt som muligt. Effektiviseringen foregik i vores arbejdsgange, hvor bl.a. hurtig indsamling og analyse af kortlægningsdata og det tætte samarbejde mellem kommunen og rådgiver var resultatrigt. Herudover blev bl.a. feltarbejdet for både kortlægning og vurdering foretaget den samme dag for hvert karakterområde og samtidig skrevet direkte ind på computer i felt. En anden effektivisering af brugen af metoden består i sammenkoblingen af landskabskaraktermetoden og oplevelsesværdimetoden, som beskrevet herunder.

Foto. Der arbejdes i bilen under besigtigelse. Det var effektivt at være to personer, og at have den bærbare pc med i felt.

Landskabskaraktermetoden er omfattende og det er en stor opgave, at foretage fladedækkende analyser for hele kommunen eller for samtlige byer i kommunen. Der er dog mange andre muligheder for at anvende metoden i den kommunale planlægning. Eventuelt kan man som kommune vælge en strategi, hvor man først opdeler kommunen i områder på baggrund af kortmateriale og eksisterende planlægning og på den baggrund identificerer fokusområder eller bynære landskaber, som man derefter udarbejder mere detaljerede analyser for.

6 Koblingen af de to metoder

Brugen af de to metoder i analysefasen er et af de første skridt ind i kommuneplanlægningsfasen af projektet. Metoderne skal bruges til at kvalificere planlægnings- og forvaltningsgrundlaget for de bynære landskaber med deres fokus på friluft- og landskabsværdier.

Som tidligere nævnt besluttede vi at udarbejde oplevelsesværdikortlægningen først og derefter landskabskarakterkortlægningen. Det var klart en fordel at have resultatet fra oplevelsesværdikortlægningen til brug i både kortlægningsfasen og vurderingsfasen af landskabskaraktermetoden. Dette dels fordi det var de samme personer, der udarbejdede begge analyser og derved allerede ved første metode havde opnået kendskab til projektområderne. Dels fordi det var en fordel at have kortene med oplevelsesværdier med i marken som supplement. Kortene gav os et godt overblik over de forskellige oplevelsesværdier i de bynære landskaber.

Under feltarbejdet kunne vi til slut på dagen have overblik over landskabskarakteren og oplevelsesværdierne i et givent område og derigennem have fokus på den fremadrettede planlægning og planløsninger. Her fokuserede vi på at få overblik over, hvorvidt især ny by, nye aktivitetsmuligheder og tilgængelighed kan tænkes ind og integreres med de givne landskabskvaliteter og -oplevelser.

Som konklusion på brugen og koblingen af de to metoder skal det nævnes, at landskabskaraktermetoden og oplevelsesværdimetoden understøtter og supplerer hinanden rigtig godt.

7 Afrunding

Der er ikke som led i analysearbejdet lavet en egentlig naturkvalitetskortlægning til afvejning af beskyttelse, benyttelse og hvor der er potentiale for ny natur og grønne forbindelser. Dette kræver yderligere analyser ud over det nuværende datagrundlag og mere tid. Vi har dog i sårbarhedsvurderingen lagt vægt på grønne forbindelseslinjer, åbent land og natur tæt på byen, men et egentligt naturkvalitetskort over naturkvaliteten på samtlige §3-områder ville kunne kvalificere dette yderligere. Ved at koble naturkvalitetskortlægning med de to andre metoder, kan planlægnings- og beslutningsgrundlaget dermed nuanceres.

Formålet med hele projektet er, at udvikle en ny form for kommuneplanlægning for de bynære landskaber, der udnytter mulighederne for at planlægge helhedsorienteret på tværs af by og land. Så selvom planlægningsprocessen endnu ikke er tilendebragt i projektet, tør vi godt skrive, at de to metoder er meget anvendelige i kommuneplanprocessen bl.a. for planlægning af ny by. Vi forventer, at notatet følges op med beskrivelser af flere erfaringer, når selve planlægningsfasen er tilendebragt.

Til slut vil vi pointere, at vi i den videre proces i projektet har for øje, at de områder, som i landskabskaraktermetoden ikke er vurderet som sårbare, ikke ”automatisk” er områder, hvor byudvikling og andre former anlæg kan placeres uden problemer. Landskabskarakteren analyserer kun en del af virkeligheden og tager for eksempel ikke højde for potentielle naturområder manglende sammenhæng i grøn struktur, landbrugsinteresser og grundvandsinteresser. Resultatet af dette projekt er således en del af grundlaget for den videre planlægning.